

| Halőri ismeretek | IV. |

MUNKAVÉDELMI, EGÉSZSÉGVÉDELMI ISMERETEK

Tartalom

8. MUNKAVÉDELMI, EGÉSZSÉGVÉDELMI ISMERETEK..... 3

8.1. MUNKAVÉDELMI ISMERETEK.....	3
8.1.1. A MUNKAVÉDELEM FOGALMA, CÉLJA.....	3
8.1.2. A MUNKÁLTATÓK ÉS A MUNKAVÁLLALÓK KÖTELESSÉGEI ÉS JOGAI	4
8.1.2.1. A MUNKÁLTATÓ KÖTELESSÉGEI ÉS JOGAI.....	4
8.1.2.2. A MUNKAVÁLLALÓ KÖTELESSÉGEI ÉS JOGAI	4
8.1.2.2.1. A MUNKAVÁLLALÓ KÖTELESSÉGEI	4
8.1.2.2.2. A MUNKAVÁLLALÓ JOGAI	4
8.1.3. A MUNKAVÉGZÉS SZEMÉLYI FELTÉTELEI.....	5
8.1.4. MUNKABALESETEK.....	5
8.1.4.1. BALESET, MUNKABALESET, MUNKAVÉGZÉSEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN BEKÖVETKEZŐ BALESET FOGALMA	5
8.1.5. A LEGJELENTŐSEBB BALESETI VESZÉLYFORRÁSOK A HALÓR SZOLGÁLATTELJESÍTÉSE SORÁN	6
8.1.5.1. VESZÉLYFORRÁSOK TÍPUSAI.....	6
8.1.5.2. LEGJELENTŐSEBB VESZÉLYFORRÁSOK.....	6
8.1.6. A MUNKABALESET BEJELENTÉSE, KIVIZSGÁLÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA	7
8.1.6.1. A MUNKABALESET BEJELENTÉSE.....	7
8.1.6.2. MUNKABALESET NYILVÁNTARTÁSBA VÉTELÉNEK SZABÁLYAI.....	7
8.1.6.3. A MUNKABALESET KIVIZSGÁLÁSA, JEGYZŐKÖNYV FELVÉTELE	7
8.1.7. KÁRTÉRÍTÉS MUNKABALESET ESETÉN	7
8.2. EGÉSZSÉGVÉDELEM, ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS.....	8
8.2.1. AZ ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS FOGALMA	8
8.2.2. AZ ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI	8
8.2.2.1. TENNIVALÓK ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁSKOR	8
8.2.2.2. AZ ÚJRAÉLESZTÉS.....	9
8.2.2.3. ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS EGYÉB ESETEKBEN.....	11
8.2.2.3.1. TEENDŐK ROSSZULLÉT ESETÉN	11
8.2.2.3.2. TEENDŐK SÉRÜLÉS ESETÉN	11
8.2.2.3.3. TEENDŐK KÜLÖNLEGES SÉRÜLÉSEK ESETÉN.....	12
8.2.2.3.4. TEENDŐK EGYÉB SÉRÜLÉSEK ESETÉN.....	13
8.2.2.3.5. TEENDŐK VÉRZÉS ESETÉN.....	13
8.2.2.4. FOGLALKOZÁSI MEGBETEGEDÉSEK	14

IRODALOMJEGYZÉK..... HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.

8. MUNKAVÉDELMI, EGÉSZSÉGVÉDELMI ISMERETEK

A halór szolgálati idejének jelentős részét lakott területektől távol, a szabadban, vízterületen vagy annak partján tölti. Munkája során sokszor találkozhat balesetveszélyes helyzetekkel, rendellenességekkel, melyek felismerésében, jelzésében és megszüntetésében nagy segítséget tud nyújtani. Annak érdekében, hogy a halór ezeknek eleget tudjon tenni, szükséges ismernie alapvető munkavédelmi előírásokat, valamint a balesetek megelőzése és a bekövetkezett balesettel kapcsolatos teendők elvégzése érdekében rendelkeznie kell alapvető egészségügyi ismeretekkel.

8.1. Munkavédelmi ismeretek

8.1.1. A munkavédelem fogalma, célja

Hazánkban a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény határozza meg az állam, a munkáltatók és a munkavállalók munkavédelemmel kapcsolatos feladatait, jogait és kötelezettségeit. Az előírt munkavédelmi követelmények megvalósításának módját a munkáltató határozza meg, ami csak a vonatkozó jogszabályok szabta kereteken belül történhet.

- **munkavédelem fogalmána** szervezett munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági és munkaegészségügyi (munkahigiéne és foglalkozás-egészségügy) követelmények megvalósítását szolgáló törvénykezési, szervezési, intézményi előírások rendszerét, valamint mindezek végrehajtását értjük.
- **A munkavédelem céljaa** szervezett munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági és munkaegészségügyi követelmények, továbbá a munkavédelemről szóló törvény céljának megvalósítására szolgáló törvénykezési, szervezési, intézményi előírások rendszerének létrehozása, valamint mindezek végrehajtása. A munkaegészségügy a munkahigiéne és a foglalkozás-egészségügy szakterületeit foglalja magában.

8.1.2. A munkáltatók és a munkavállalók kötelességei és jogai

8.1.2.1. A munkáltató kötelességei és jogai

- a munkavállalónak a szükséges utasításokat kellő időben megadni,
- a halórral ismertetni a feladatait, jogait, kötelezettségeit, működési területét,
- ismertetni a biztosított munkaeszközök (gépjármű, fényképezőgép stb.) használatával kapcsolatos tudnivalókat,
- ismertetni a munkaterületen található veszélyforrásokat (ingoványos területek, sziklaomlások, alábányászott területek stb.),
- rendszeresen meggyőződni arról, hogy a biztonságos munkavégzés feltételei megfelelnek-e a követelményeknek,
- minden tudomására jutott rendellenességet megszüntetni,
- a munkabaleseteket és a foglalkozási megbetegedéseket kivizsgálni,
- biztosítani a dolgozók testi épségének megőrzéséhez szükséges munkaeszközöket, védőeszközöket, a veszélyes körülmények megszüntetését,
- biztosítani a munkavállaló rendszeres oktatását,
- a munkavállalói létszámtól függően munkavédelmi szakembert foglalkoztatni,
- munkavállalói érdekképviselőt biztosítani (pl. baleseti jegyzőkönyv felvételénél),
- a balesetvédelmi előírások betartását megkövetelni a munkavállalótól.

8.1.2.2. A munkavállaló kötelességei és jogai:

8.1.2.2.1. A munkavállaló kötelességei

- tevékenyen részt venni a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzésében,
- ennek érdekében a munkaköréhez szükséges szakmai és munkavédelmi ismereteket elsajátítani,
- orvosi vizsgálatokon részt venni,
- munkahelyén munkaképes állapotban megjelenni,
- a rendelkezésére bocsátott munkaeszközöket, gépeket, berendezéseket átvizsgálni és rendeltetésszerűen használni,
- a munkaterületen rendet, fegyelmet tartani,
- az esetleges rendellenességet tőle elvárhatóan megszüntetni vagy a felettesét erről értesíteni,
- a legkisebb balesetet is jelenteni.

8.1.2.2.2. A munkavállalók jogai

A dolgozónak jogában áll a munkáltatójától megkövetelni:

- az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeit,
- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges munkaeszközt, védőfelszerelést, védőitalt, tisztálkodási eszközt és lehetőséget,
- védőfelszerelések hiánya miatt vagy védőképtelensége miatt, ha az életét vagy testi épségét veszélyezteti, a munkavégzést megtagadhatja, és ezért hátrány nem érheti.

8.1.3. A munkavégzés személyi feltételei

- a munkavállaló csak olyan munkára alkalmazható, aminek élettani ellátásra alkalmas (szellemi, fizikai, egészségügyi alkalmasság),
- foglalkoztatása testi épségét és egészségét – fiatalkorú esetében egészséges fejlődését – nem befolyásolja, foglalkoztatása utódaira veszélyt nem jelent,
- mások egészségét, testi épségét nem veszélyezteti, és külön jogszabályban meghatározottak szerint arra alkalmasnak bizonyul,
- megelőző, időszakos vagy pályaalakalmassági vizsgálaton részt vesz – halőrök esetében:
  - 40 éves korig háromévenként,
  - 40-50 év között kétévenként,
  - 50 év felett évenként.

Ha a halór a munka végzésére testileg vagy szellemileg nem alkalmas (egészségügyileg a feladat elvégzésére alkalmatlan), munkaviszonyát azonnal meg kell szüntetni.

8.1.4. Munkabalesetek

8.1.4.1. Baleset, munkabaleset, munkavégzéssel összefüggésben bekövetkező baleset fogalma

- **A baleset** az emberi szervezetet ért olyan egyszeri hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, aránylag rövid időn belül következik be, és sérülést vagy egyéb testi-lelki károsodást, illetve halált okoz.
- **A munkabaleset** az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés közben vagy azzal összefüggésben éri, függetlenül annak helyétől és időpontjától. Munkabalesetnek minősül továbbá az anyagvételezés, a munkával kapcsolatos közlekedés, az üzemi étkezés, az öltöző, fürdő vagyüzemorvos igénybevétele közben történt baleset is.
  - Úti baleset: csak akkor minősül munkabalesetnek, ha a munkáltató saját vagy bérelt járművével történik.
  - Súlyos munkabaleset: a terhes nő magzatát ért károsodás, valamelyik érzékszerv részleges vagy teljes elvesztése, kézen vagy lábon a hüvelykujj elvesztése, 2 vagy annál több ujj vagy végtag elvesztése, torzulás, bénulás. 90 napon belül a baleseti halálesetet az orvos munkabalesetnek nyilváníthatja.

8.1.5. A legjelentősebb baleseti veszélyforrások a halór szolgálatteljesítése során

8.1.5.1. Veszélyforrások típusai

- fizikai veszélyforrások (járművek, csúszós felületek, terepakadályok),
- veszélyes anyagok (mérgező vagy más módon egészségkárosító anyagok),
- biológiai veszélyforrások (állatok, növények),
- fiziológiai, idegrendszeri és pszichés igénybevétel.

8.1.5.2. Legjelentősebb veszélyforrások

- **Terepakadályok** közül a halór leggyakrabban egyenetlen talajfelszínnel, árkokkal, gödrökkel, takarásban lévő tereptárgyakkal (farönk, kő, éles, hegyes tárgyak) találkozhat. A balesetek és sérülések elkerülhetők, ha a közlekedés kitaposott ösvényeken valósul meg.
- **A lejegesedett és fokozottan csúszásveszélyes helyeket** ki kell kerülni, ha ez nem megvalósítható, akkor fokozott óvatossággal kell közlekedni. Befagyott folyón, tavon, patakon, vizes árkokon minden esetben fokozott óvatossággal kell átkelni, ha lehetőség van rá, az erre kijelölt átkelőhelyeket használni.
- **Vizes, ingoványos, mocsaras területeken** való áthaladáskor lehetőleg szintén az erre kijelölt átkelőhelyeket kell igénybe venni.
- **Nedves ruházatot** a lehető leghamarabb száraz ruházatra kell cserélni, ennek elmulasztása ízületi bántalmakat, meghűléses megbetegedéseket von maga után.
- Kerülni kell a **külszíni fejtéseket, kavicsbányákat, meredek tereprészeket, szakadékokat**, mert az omlásveszély miatt nagy a sérülés lehetősége.
- **Erdészeti munkavégzésre** halőrök nincsenek kiképezve, és a szükséges védőfelszereléssel sem rendelkeznek, ezért az ilyen jellegű munkákat el kell kerülni.
- A természetben található **mérgező gombák, növények és terméseik** (gyilkos galóca, légyölő galóca, párduggalóca, csattanó maszlag, nadragulya stb.) fogyasztása mérgezést okoz, ezért ezek fogyasztását mellőzni kell. Csak és kizárólag szakemberrel megvizsgáltatott gomba fogyasztható!
- **Zivataros, villámveszélyes időben** minél előbb zárt helyet kell keresni. Tilos magányos fa vagy **szénakazal alá** állni! :-))))))))))))))
- **Kullancs- és darázscsípés, kígyómarás** elkerülésének érdekében fontos tájékozódni a területen leselkedő ilyen és ehhez hasonló veszélyek felől. Ezeken a területeken fontos a zárt ruházat viselete és a halőrök számára biztosított magasszáru csizma használata.
- **Kullancs okozta fertőzés** megakadályozása érdekében célszerű a védőoltás igénylése. Nyáron, amikor zárt ruházat nehezen viselhető, ajánlatos riasztószerek, kenőcsök használata, illetve érdemes az egész testfelület naponta átvizsgálni, és az esetlegesen talált kullancsokat az erre kifejlesztett csipesz vagy orvos segítségével eltávolítani.
- **Bőrgyulladást okozó hernyók** (tölgy bűcsújáró lepke, aranyfarú lepke, gyapjaslepke) tömeges jelenléte esetén a szóban forgó területet el kell kerülni.
- **Építési területek** közelében fokozott figyelemmel kell közlekedni.
- Az **időjárás viszonyosságait** megfelelő öltözködéssel – őszi, téli napokon réteges öltözködéssel – lehet kivédeni.

8.1.6. A munkabaleset bejelentése, kivizsgálása és nyilvántartása

8.1.6.1. A munkabaleset bejelentése

A sérült, illetőleg a balesetet észlelő személy köteles a balesetet a munkát közvetlenül irányító személynek soron kívül jelenteni.

8.1.6.2. Munkabaleset nyilvántartásba vételének szabályai

A munkáltatónak minden olyan munkabalesetet nyilvántartásba kell vennie, amelyről tudomást szerzett. Fel kell venni a sérült személyi adatait, a baleset helyét és idejét, és a tanúk adatait. Fel kell tüntetni, hogy a sérült milyen ellátásban részesült, és hogy folytathatta-e a munkát.

8.1.6.3. A munkabaleset kivizsgálása, jegyzőkönyv felvétele

A munkáltatónak minden munkaképtelenséget okozó munkabalesetet haladéktalanul ki kell vizsgálnia. Baleseti jegyzőkönyvet kell felvenni, és rögzíteni benne a baleset körülményeit: a sérült adatait, a baleset helyét, idejét (a munkaidő hányadik órájában történt), körülményeit, a tanúk adatait. A sérült közvetlen felettesét is meg kell hallgatni. A baleset körülményeit dokumentálni kell, súlyosabb balesetnél fénykép- vagy videofelvétellel. Fel kell mérni a környezeti hatásokat. Rögzíteni kell a megtett intézkedéseket.

A munkáltatónak minden tudomására jutott, 3 napot meghaladó munkakieséssel járó balesetről jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvet a tárgyhónapot követő hónap 8. napjáig meg kell küldeni az illetékes munkabiztonsági felügyelőségnek.

8.1.7. Kártérítés munkabaleset esetén

A munkáltató a munkavállalónak a munkaviszonyával összefüggésben okozott kárért vétkességére tekintet nélkül, teljes mértékben felel. Hasonlóképpen felel a munkáltató a munkavállaló munkahelyre bevitt tárgyaiban, dolgaiban bekövetkezett károkért is.

A munkáltató csak akkor mentesülhet a kártérítési kötelezettség alól, ha bizonyítani tudja, hogy a baleset elháríthatatlan külső ok következménye volt, vagy maga a dolgozó okozta a kárt kizárólagosan és elháríthatatlanul. A gyakorlatban kármegosztást alkalmaznak abban az esetben, ha a kár részben a munkavállaló magatartása miatt keletkezett.

Munkabaleset, illetve üzemi baleset után a munkavállaló a munkaképesség-csökkenés mértékétől függően különböző társadalombiztosítási szolgáltatásokra jogosult (baleseti táppénz, baleseti járadék, rokkantnyugdíj, ingyenes gyógyszerek). A munkáltató köteles megtéríteni a sérültnek a társadalombiztosítási szolgáltatásokkal nem fedezett vagyoni és nem vagyoni kárát. A károsult munkavállaló **vagyoni kára** a következő tényezőkből állhat:

- elmaradt jövedelem
- felmerült kár (ruhakár stb.)
- indokolt kiadás (gyógykezelési költségek, illetve a betegség alatti többletkiadások)
- elmaradt haszon (a beteg, a beteget ápoló hozzátartozók keresetkiesése stb.)

Nem vagyoni kártérítésről akkor beszélünk, ha a munkavállaló társadalmi életben való részvétele megnehezült.

A munkabaleset esetén bekövetkezett károk bejelentésére a baleset bejelentésétől számított 15 napon belül igazolhatóan fel kell hívni a dolgozó figyelmét. A munkavállaló beterjesztett kárigényére a munkáltatónak 15 napon belül, írásban indokolt választ kell adnia. Nem jár kártérítés a dolgozónak üzemi úti baleset esetén.

8.2. Egészségvédelem, elsősegélynyújtás

8.2.1. Az elsősegélynyújtás fogalma

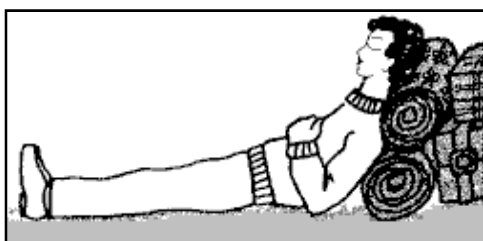
Elsősegélynyújtásnak nevezzük azt a gyors egészségügyi segítséget, melyet a helyszínen lévő személy nyújthat egy sebesültnek vagy betegnek, amíg az orvos megérkezik. Az elsősegélynyújtás célja, hogy a beteget életben tartsa, stabilizálja állapotát, enyhítse fájdalmát, szorongását, szenvedését.

8.2.2. Az elsősegélynyújtás általános szabályai

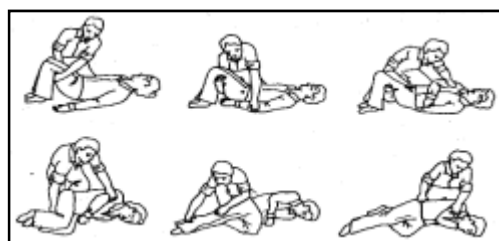
Balesetnek nevezzük a külső okból létrejövő, hirtelen bekövetkező egészségkárosodást. A baleset váratlan helyzetet teremt, ezért az elsősegélynyújtó gyorsan tájékozódjék arról, hogy mi történt. Az elsősegélynyújtás minden esetben nagy felelősséggel jár, mert a késedelem és a szakszerűtlen beavatkozás helyrehozhatatlan kárt, akártragédiátis okozhat. Baleset esetén a szükséges elsősegélynyújtás elvégzése a **halórnek** is kötelezettsége.

8.2.2.1. Tennivalók elsősegélynyújtáskor

- Az elsősegélynyújtó fellépése legyen biztos, határozott, a balesetesre és a környezetre nézve megnyugtató. A baleset színhelyéről udvariasan távolítsa el a tömeget. Elsőrendűen fontos az élet megmentése, a balesetes állapotának javítása, a balesettel kapcsolatos minden egyéb körülmény az előző elveknek alárendelt.
- A baleset helyszínétcsak olyan mértékben változtassa meg, amennyire a segítségnyújtás azt megkívánja. A baleset körülményeire útmutatást adó nyomokat lehetőleg őrizze meg.
- A balesetes fekvő helyzetben legyen, állapotáról így tájékozódjék, és ugyanígy részesítse elsősegélyben is.
- A sérülésnek megfelelően, illetvecélszerűen helyezze el kényelmesen a balesetest. Mellkasi sérültet mindig felülő helyzetbe (3. ábra), eszméletlen beteget stabil oldalt fekvő helyzetbe kell hozni (4. ábra).

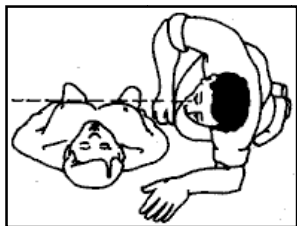
3. ábra

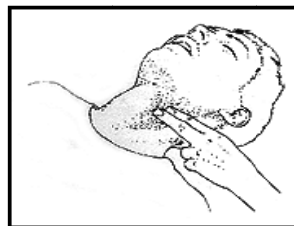
4. ábra

- A legfontosabb a légzés és a vérkeringés ellenőrzése. A légzést a hanyatt fekvő emberen lehet megvizsgálni oldalról nézve a sérült mellkasának mozgását figyelve (5. ábra). A szívműködés ellenőrzése a nyaki verőér tapintásával történik (6. ábra).

5. ábra

6. ábra

- Biztosítson a balesetesnek friss levegőt, szoros ruházatát bontsa meg (ingnyak, nyakkendő stb.).
- Végtagsérülésnél a ruhátlanítást mindig az ép oldalon kezdje, és csak a szükséges mértékig végezze. Az öltöztetés fordított legyen.
- Az első ellátást követően mérlegelje, hogy a balesetest hogyan juttatja el állapotromlás nélkül orvoshoz, illetve a végleges ellátóhelyre.
- Ha több sérült van, súlyossági sorrendben lássa el őket.
- Mindigartsa szem előtt, hogy az elsősegélynyújtás nem gyógykezelés, a legcsekélyebb sérülést követő első ellátás után a balesetes minden esetben orvosi ellátást igényel.

8.2.2.2. Az újraélesztés

Az újraélesztés az alapvető életműködések mesterséges (eszközös vagy eszköz nélküli) pótlása, illetve helyreállítása.

Az újraélesztés „ábécéje”-je a következő:

- Átjárható légutak biztosítása
- Belégzés pótlása, befúvásos lélegeztetés
- Cirkuláció (keringés) pótlása, szívkompresszió
- Defibrillálás, drogok, definitív terápia

Az első kettőt bárki végezheti, a harmadikhoz szakszerűség (képzett elsősegélynyújtó) szükséges, a negyediket csak mentő (orvos) alkalmazhatja.

Az első teendő tehát a légutak átjárhatóvá tétele. A szájüregbe kerülhet iszap (vízbekerüléskor vagy vízbe eséskor), idegen test, elzárhatja a garatot például a balesetes műfogsora is. Ezért minden esetben meg kell győződnünk, hogy a szájüregben nincs idegen test. Az izomtónus hiánya miatt a beteg szájának kinyitása általában nem okoz problémát. Ujjainkra zsebkenőt csavarva a szájüreget kitisztítjuk (7. ábra). Az újraélesztést mindig földön vagy padlón, a hátán fekvő betegen végezzük. A befúvásos lélegeztetéshez a beteg fejét hátrafejtjük, az egyik kezünkkel a beteg állát és álla alatt a szájfenéken keresztül a nyelvét rögzítjük (8. ábra).

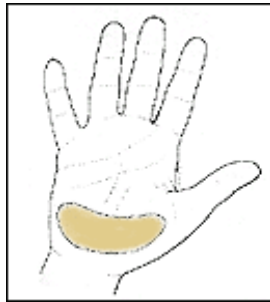

7. ábra

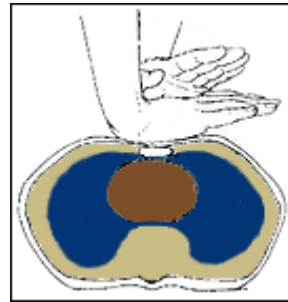
8. ábra

A mesterséges lélegeztetés ideje alatt a fejet lehetőleg ne engedjük el. Sokszor önmagában a mesterséges lélegeztetés is megindíthatja a már megszűnt vagy megszűnőben lévő szívműködést, így életmentő lehet!

Szívmasszázszt csak olyan elsősegélynyújtó végezzen, aki erre gyakorlati kiképzést is kapott, mert a szakszerűtlenül végzett vagy kezdeményezett szívmasszázsnek igen súlyos következményei lehetnek. A szívkompressziót úgy végezzük, hogy a beteg jobb oldalán elhelyezkedve, (térdelve) jobb tenyerünk alsó részét (9. ábra) a szegycsont alsó harmadára illesztjük, pontosan a középvonalban úgy, hogy ujjaink a beteg feje felé mutassanak. Bal kezünk a jobb fölé kerüljön, arra merőlegesen (10. ábra). Mindkét karunk könyökben nyújtva legyen. Ily módon egész felső testünk súlyát ki tudjuk használni. Legalább öt centiméter mélységre benyomva a szegycsontot, a szív a szegycsont és a gerinc között összepréselődve a vért kipumpálja, majd elengedve újra magába szívja. Ideális a ritmus, ha a szegycsont benyomását 1 másodpercenként végezzük.

9. ábra

10. ábra

Tilos szívmasszázszt adni légző vagy tapintható pulzusú embernek. Ezzel károsíthatja a tüdőt, megállásra készítheti a szívet.

8.2.2.3. Elsősegélynyújtás egyéb esetekben

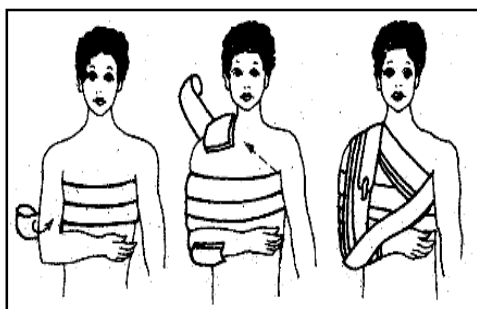
8.2.2.3.1. Teendők rosszullét esetén

Sérülés	Oka	Tünetei	Teendők
Agyvérzés	pl. magas vérnyomás	kékes arc, nyálfolyás, zavaros beszéd (lebénulás)	Sürgősen orvost hívni, félig ülő helyzetbe hozni. További mozgítás tilos!
Ájulás - Fehér	az agy múló vérszegénysége	sápadt, szürkés arc, hideg végtag	felpolcolt lábakkal fektetni
Ájulás - Piros	az agy túlzott vérbősége	piros arc, fej	félig ülő helyzetbe hozni
Hőguta	párás, fülledt melegben a verejték nehezebben párolog, nincs kellő hűtése a szervezetnek, s a testhőmérséklet 37 °C fölé emelkedik	fejfájás, szapora szív működés, nehéz légzés, forró, száraz bőr, bőrpír, ájulás	hűvös, sötét helyen fektetni, fejét felemelve, folyadékot itatni, borogatni
Napszúrás	a fej túl erős napsugárzásnak való kitettsége miatt a fej (agy) túlmelegedése	fejfájás, szédülés, hidegrázás, hányinger, láz, bőrpír	hűvös helyre fektetni, folyadékot itatni, borogatni, lázcsillapítót adni
Nem maró mérgezések, ételmérgezések	mérgező növények, mérgező gombák, fertőzött élelmiszer, romlott, erjedt élelmiszer, növényvédőszer	hányás, szédülés, hasmenés, görcsös gyomorpanaszok, verejtékezés, láz	hánytatás (kivéve: gyilkos galóca), víz itatása, hashajtó, sürgősen orvoshoz vinni
Sokk	ájuláshoz hasonló, de súlyosabb állapot	sápadtság, hűvös végtagok, nyirkos bőr, mozdulatlan vagy dobálja magát	sürgősen orvost hívni, eszméletlenség esetén: stabil oldalfekvés
Szívgörcs	szívgyengeség, kimerültség, vérzés	ólomszürke, sápadt arc, szapora pulzus, szív tájéki fájdalom	sürgősen orvost hívni, mozdulatlan fektetés

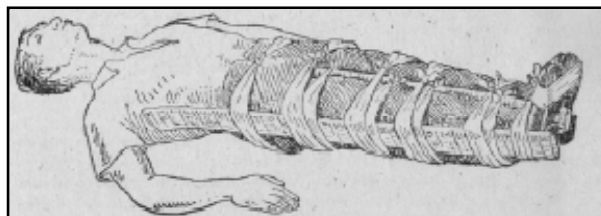
8.2.2.3.2. Teendők sérülés esetén

Sérülés	Oka	Tünetei	Teendők
Agyrázkódás	fejre ért tompa ütés	zavarodottság, hányinger, álmosság, félrebeszélés	sürgősen orvost hívni, feltámasztott felsőtesttel fektetés, borogatás
Égés	hősugárzás, elektromosság, maró kémiai anyagok, tűz	bőrpír, hólyagok, duzzanat, barnás-fekete bőrelhalás	<u>Enyhébb esetben:</u> bőr hűtése folyó hideg vízzel. <u>Sebes, hólyagos bőrt</u> érinteni kézzel tilos, csak steril gézlappal sebfedés, folyadék itatása, fájdalomcsillapítót adni
Fagyás	hideg levegő, szűk, szoros ruházat	fehér, érzéketlen, majd kékespiros, duzzadt testrész	puha ronggyal dörzsölni, melegen tartani, forró tea itatása
Izomsérülések, rándulás, húzódás, zúzódás	rossz mozdulat, esés, becsípődés, tompa ütés	duzzadt, vöröses bőr, éles fájdalom	nyugalom biztosítása, borogatás
Belső zúzódás	baleset, esés, ütés következtében a belső szervek sérülnek (hasüreg, mellkasüreg, agyvelő)	szédülés, hányás, verejtékezés, alig érezhető, szapora pulzus, kékes és fájdalmas az ütés helye	fektetni, félig ülő helyzetben (mellkasnál) vagy vízszintesen (hasüregi sérülésnél), borogatás
Ízületi sérülések			

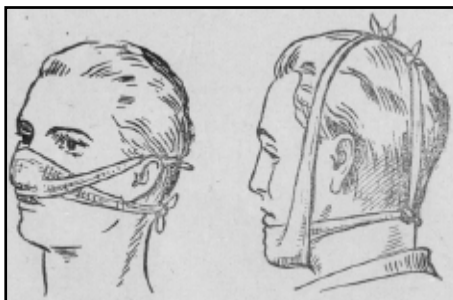
Zúzódás	ütés, esés, baleset	duzzadt ízület, vérömleny	nyugalom, mozdulatlanság biztosítása és borogatás
Rándulás	külső erőhatásra a csontok rövid idejű helyzetváltoztatása az ízületi tokban	duzzadt ízület, kisebb elszíneződés is lehet	nyugalom, mozdulatlanság biztosítása és borogatás
Ficam	a csontok tartósan elhagyják az ízületi tokot	ízületi tok deformált, alakja szögletes, környéke duzzadt	orvoshoz vinni, nyugalom, mozdulatlanság biztosítása
Csonttörések			
Fedett	ütés, esés, baleset	törött testrész alakja megváltozik, duzzadt	sürgősen orvoshoz vinni, a töréssel érintett végtagrészt rögzíteni, fektetni, felkartörés esetén pólyával vagy kendővel a mellkashoz való rögzítés (11. ábra), lábszár- vagy combcsonttöréskor a törött végtagot az ép lábhoz kötni (12. ábra)
Nyílt	ütés, esés, baleset	csontvégek átszúrják a bőrt, seb látható	sürgősen orvoshoz vinni, a töréssel érintett végtagrészt rögzíteni, fektetni és sebellátást biztosítani
Koponyaalapi törés	ütés, nyomás, baleset	sápadtság, szédülés, hányinger, fejfájás, végtagreszketés, orr-, fül- és szájvérzés	azonnal orvosi segítséget hívni
Állkapocs- és orrtörés	ütés, nyomás, baleset	véres nyál, vérző orr	parittyakötéssel rögzíteni (13. ábra)

11. ábra

12. ábra

13. ábra

8.2.2.3.3. Teendők különleges sérülések esetén

Sérülés	Tünetei	Teendők
---------	---------	---------

Áramütés	eszméletvesztés	áramtalanítás, kiszabadítás szigetelő anyagú rúddal úgy, hogy közben a sérültet kézzel vagy testtel nem szabad megérinteni, vérzés esetén nyomó kötés, stabil oldalfekvés
Villámcsapás	szédülés, nehéz légzés, szívremegés, égési sebek	égési sebekre steril fedőkötés, orvost hívni
Jégbeszakadás	a túlzott lehűlés miatt fehér, érzéketlen test	hason csúsztatva megközelíteni, (deszkalapra) kihúzni, azonnali ruhacsere, takaróval borítás, lassú felmelegítés, orvost hívni
Lőtt seb		vérzéscsillapítás nyomókötéssel az orvos megérkezéséig
Fulladás CO vagy CO ₂ gáz miatt	szédülés, tétova mozgás, eszméletvesztés	azonnali friss levegő, ha nincs légzés, akkor mesterséges lélegeztetés, orvost hívni, közben a helyiséget átszellőztetni
Fuldoklás (vízből mentés), a légutakat a bekerülő víz elzárja	köhögés, hörgő légzés, lilás, szederjes arc	hason fektetés, a száj és a légutak megtisztítása

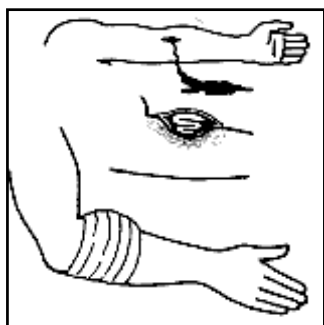
8.2.2.3.4. Teendők egyéb sérülések esetén

Sérülés	Oka	Tünetei	Teendők
Bőrfeltörés	erősen igénybevett helyeken súrlódás miatt	piros bőr, vízhólyag	bőrszírozás, sebfedés steril gézlappal
Rovar- vagy kullancscsípés	szúnyog, bögöly, méh, darázs, kullancs	piros, duzzadt bőrfelület kullancscsípés esetén: kullancs a bőrben, néhány hét múlva a csípés körül kör alakú vörös „udvar”, később láz, levertség jelentkezhet, amely a Lyme kór bőrtünete lehet	méhcsípés esetén a fullánk, illetve a kullancs (?????) eltávolítása, alkohollal vagy Oxycort spray-vel fertőtlenítés, borogatás, kullancscsípés esetén: megelőző védőoltás a kullancs által terjesztett agyhártyagyulladás ellen, Lyme-kór ellen nincs védőoltás.
		allergiás tünetek	szakember felkeresése
Állatharapás	veszett róka, kutya, macska	nyílt sebek	seb környékén a vértkinyomkodni, majd vízzel leöblíteni, Oxycort spray-vel fertőtleníteni, a beteget sürgősen orvoshoz vinni, vélhetően veszett állat harapása esetén az állat élve történő befogása, elpusztulás esetén annak fejének levágása a veszélyesség tényleges megállapítása érdekében
Kígyómarás		két apró, szúrászerű vérző seb, megduzzadt, majd lilás, érzéketlen sebkörnyék, nehéz légzés, izgalmi állapot, verejtékezés, hányinger, szomjúságérzet	lehetőség szerint tisztázni, hogy valóban mérges kígyó okozta-e a sebet, a seb és a szív között nyomó kötés, melyet 30-40 percnként meg kell oldani, sérült végtag lógatása, véreztetése, fertőtlenítés Oxycort spray-vel, sürgősen orvoshoz vinni
Pióca bőrre tapadása			szívófejre kevés sót szórva a pióca leválasztható, utána a seb sokáig vérzik, célszerű a seb környékét fertőtleníteni, majd steril anyaggal (pl. gézlap) enyhe nyomással fedőkötést alkalmazni, hogy csökkentsük a vérzést

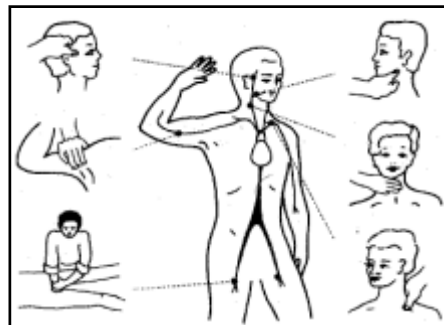
8.2.2.3.5. Teendők vérzés esetén

Sérülés	Tünetei	Teendők
Hajszáleres vérzés	gyöngyöző vérzés	nyugalomba helyezés, fedőkötés alkalmazása

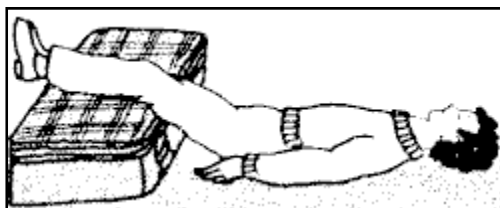
Vénás (viisszeres) vérzés	Nagymennyiségű sötétvörös vér távozik	a sérült lefektetése, nyomókötés (14. ábra) alkalmazása
Artériás (ütőeres) vérzés	Lüktető, élénkpiros vérzés	a sérült lefektetése, a vérzés helye és a szív között az ütőeret kézzel azonnal le kell szorítani, nyomókötés alkalmazása (15. ábra)
Belső vérzés	sápadtság, szapora, könnyen elnyomható pulzus, hideg veríték, nehéz légzés, a körömágyak és az ajak oxigénhiány miatti kékeslila színe	a sérült lapos fektetése térdben felhúzott végtagokkal (16. ábra),
Orrvérzés	hajszáler-repedés az ornyálkahártyában	ültetés, fejet kicsit előre hajtva, orrnyílásokat kb. 10 percig összeszorítani, szükség esetén tampont felhelyezni

14. ábra

15. ábra

16. ábra

8.2.2.4. Foglalkozási megbetegedések

Foglalkozási megbetegedésről beszélünk abban az esetben, ha a foglalkozás gyakorlása közben előforduló tényezők hatására alakul ki egészségkárosodás.

A halórt munkavégzése során elsősorban az emberre is áterjedő fertőző állatbetegségek veszélyeztetik, pl. száj- és körömfájás, ornitózis, lépfene, leptospirozis, veszettség. A betegségek elkerülésének a legegyszerűbb módja az óvatosság. Kerülni kell minden olyan állatot, melynek viselkedése megváltozott, vagy gyértelműen a betegség jeleit mutatja (bágyadt, étvágytalan). Állati tetemet csak védőkesztyű használatával szabad megvizsgálni.